

SCHOTLAND

Schotland maakt nu deel uit van het Verenigd Koninkrijk, maar was tot de *Act of Union* in 1707 zelfstandig.

Het begon met de Picten, die door de Romeinen achter *Hadrian's Wall* werden gehouden. In de Middeleeuwen ontstond geleidelijk uit de verschillende clans een koninkrijk, dat met onderbrekingen duurde tot 1707.

Schotland kent een eigen rechtsstelsel, vlag en binnenlands bestuur en vormt een *constituerend land* in het Verenigd Koninkrijk met als hoofdstad Edinburgh.

Schotland telt ruim 5,3 miljoen inwoners, waarvan een

kwart lid is van de presbyteriaanse Schotse kerk, 22% katholiek, 8% anders christelijk. Bij een bezoek is uit de benaming af te leiden bij welke denominatie een begraafplaats hoort. Een *kirkyard* is een presbyteriaans kerkhof van de *Scottish Kirk*. Een *churchyard* is een episcopaaus kerkhof van de anglicaanse *Church of England*. *Burial ground* is voor andersgelovigen en niet gelovigen. *Cemetery* wordt vooral gebruikt voor de gemeentelijke begraafplaatsen. In het Schots Keltisch heet het allemaal *cladh*. Van de Schotten kiest 70% voor crematie en 60% daarvan voor verstrooiing.

cladh = begraafplaats

EDINBURGH

Edinburgh is sinds 1492 de hoofdstad van Schotland en telt nu ca. een half miljoen inwoners.

In heel Groot-Brittannië gelden dezelfde *Burial Acts*, wat betekent dat er weinig begraafplaatsen zijn geruimd. In Schotland werd het wel eerder dan waar ook in Europa verboden te begraven in

kerken dankzij de invoering vanaf 1560 van het (calvinistische) presbyterianisme, vooral door toedoen van John Knox (1513-1572).

De stad Edinburgh bezit, beheert en onderhoudt 40 begraafplaatsen en kerkhoven; daarnaast zijn er nog vijf privé begraafplaatsen.

Greyfriars Kirkyard

De oudste begraafplaats is Greyfriars Kirkyard, geopend in 1562. Zoals op elke historische begraafplaats zijn de diverse stijlen, die zich in de

loop van de tijd hebben ontwikkeld in de (graf-)kunstgeschiedenis, goed te volgen, hier vanaf het oudste monument uit 1606.

Greyfriars Bobby

De grootste bekendheid op deze begraafplaats is geen mens, maar een hond: Greyfriars Bobby, die na de dood van zijn baasje John Gray († 1858) 14 jaar lang bij het graf van zijn baasje bleef wachten en waken. Hij verliet het graf alleen als het kanon bij het kasteel om één uur werd afgeschoten. Dan ging hij naar de herberg, waar hij altijd op die tijd met zijn baas had geluncht. Daar werd hij al die jaren ook gevoed.

Na zijn dood in 1872 kreeg Bobby een graf bij de ingang.

Greyfriars Bobby

John Gray

(details van) grafmonumenten uit de 17e eeuw

Royal Mile

Dwars door de oude stad loopt de *Royal Mile*, de verbindingsroute tussen het Edinburgh Castle, dat bovenop Castle Rock ligt en het Palace of Holyrood House, de residentie van de koning(in) van het Verenigd Koninkrijk in Schotland, dat beneden ligt. Aan deze koninklijke mijl liggen ver-

schillende funeraire bezienswaardigheden, te beginnen het Castle. Voor de ingang werd sergeant Ensign Stewart herbegraven; hij veroverde op 18.06.1815 bij Waterloo de Franse standaard. Op het terrein ligt het **Dog Cemetery**, van 1837-1901 de begraafplaats voor legerhonden.

Saint Giles' Cathedral ligt midden op de *Royal Mile* en was van oudsher de begraafplaats van adel en rijken, de armen werden buiten begraven. In 1581 verbood de protestantse Church of Scotland het begraven in kerken, maar het ging

nog door tot 1765. John Knox, de leider van het Presbyterianisme werd in 1572 nog op het al gesloten kerkhof begraven, nu nog herkenbaar aan een gele tegel in vak 23 van de parkeerplaats.

Earl Archibald Campbell † 1661

John Knox † 1572

Marquess James Graham † 1650

Het laatste stuk van de *Royal Mile* heet Canongate, waar bij de kerk **Canongate Kirkyard** ligt, in 1691 geopend voor de protestantse inwoners van Canongate. Er liggen enkele internationale

beroemdheden, zoals dichter Robert Fergusson. De beroemdste dode is Adam Smith, de vader van de moderne economie en de grondlegger van het klassieke liberalisme.

Robert Fergusson 1750-1774

Canongate Kirkyard

Adam Smith 1723-1790

De Royal Mile eindigt bij het Palace of Holyrood House annex **Holyrood Abbey**, waarin de adel en leden van de koninklijke familie werden bijge-

zet tot 1889, ook nadat de abdij in 1768 een ruïne was geworden. Op de vloer liggen veel grafzerken en tegen de wanden hangen epitafen.

buiten het centrum

Iets ten noorden van de Royal Mile ligt Calton Hill met de **Old Calton Burial Ground** (1718) en de **New Calton Burial Ground** (1820). Op Old Calton staat het opvallende monument voor filosoof David Hume (1711-1776) met daarvoor het *Emancipation Monument* (1893) met beelden van Abraham Lincoln en een bevrijde slaaf *In memo-*

ry of Scottish-American soldiers.

Westelijk, aan de voet van het kasteel liggen het episcopale **St. John's Churchyard** en de presbyriaanse **St. Cuthbert's Kirkyard** naast elkaar; op de laatste staan veel barokke grafstenen, waarin de dood weer het hoogste woord heeft: *memento mori*.

David Hume

Emancipation Monument

St. Cuthbert's Kirkyard

In Dean Village, in het noordwesten van Edinburgh ligt het **Dean Cemetery** (1845), waarin vooral de vele obelisk en Keltische kruizen opvallen, die er volgens het principe hoog, hoger, hoogst zijn opgericht. In het zuiden werd in 1960

Mortonhall Crematorium & Cemetery aangelegd met als mogelijkheden van lijkbezorging en gedenken: begraven (kist of as), cremeren, verstrooien (onder het grasveld!), herinneringskapel, herinneringspad en columbarium.

Dean Cemetery : obelisk en Keltische kruizen

Mortonhall Crematorium

GLASGOW

Glasgow Necropolis

Glasgow is met 600.000 inwoners de grootste stad van Schotland. Glasgow was een van de eerste steden in Groot-Brittannië en de eerste in Schotland die na de funeraire revolutie in 1833

een moderne begraafplaats aanlegde, de Glasgow Necropolis in de *Victorian way of death*. Het 22 m hoge John Knox Monument werd er al in 1825 geplaatst op het hoogste punt.

Southern Necropolis

In 1840 werd de Southern Necropolis geopend, die een veel minder spectaculair aanzien heeft en waar de tijd des tijds behoorlijk heeft geknaagd. De beroemdste dode is Sir Thomas Lipton (1850-1931) van *Lipton Tea*.

BORDER ABBEYS

Het gebied Scottish Borders in de zuidoostelijke regio van Schotland is bezaaid met ruïnes van gebouwen, die tijdens oorlogen met Engeland werden verwoest. De meest interessante ruïnes zijn de Border Abbeys: Kelso (1126), Melrose (1136), Jedburgh (1138) en Dryburgh (1150).

Bij alle vier abdijruïnes is men blijven begraven, wat vaak romantische plaatjes oplevert. In Melrose Abbey werd het hart van King Robert the Bruce (1274-1329) bijgezet en in de voormalige abdijkerk van Dryburgh Abbey ligt de graftombe van Sir Walter Scott (1771-1832).

Kelso Abbey

Melrose Abbey

Jedburgh Abbey

Dryburgh Abbey

Roslyn Chapel

Tussen de Borders en Edinburgh ligt het plaatsje Roslyn, dat door het boek *De Da Vinci Code* van Dan Brown een enorme bekendheid heeft gekregen. Daar staat namelijk de Roslyn Chapel, waar de zoektocht naar de Heilige Graal eindigt. Het

echte verhaal van de kapel begint in 1446 als de kapel wordt gebouwd als grafkapel voor de familie St. Clair, baronnen van Roslyn. Zowel in de kapel als buiten de kapel bevinden zich graven van deze familie.

ingang Roslyn Chapel

King of Terrors

Fam. St. Claire-Erskine

FIFE

Dunfermline Abbey

Fife is één van de 12 regio's van Schotland, die als een soort schiereiland aan de Noordzee ligt tussen de brede mondingen van Tay en Forth. Vanaf de 11e eeuw was (Kingdom) Fife het kloppend hart van Schotland met Dunfermline als politiek en St. Andrews als religieus centrum. Dunfermline Abbey werd na Iona Abbey in 1093

de begraafplaats voor Schotse koningen; er zijn 20 koninklijke personen bijgezet met als belangrijkste Robert the Bruce (1274-1329). In 1821 werd aan de abdijruïne (*Old Church*) een nieuwe kerk gebouwd (*Abbey Church*). Rond het complex ligt een eeuwenoude begraafplaats met graftekens in alle varianten.

Robert the Bruce († 1329)

Robert Bruce († 1862)

Dunfermline Churchyard

Saint Andrews Cathedral

St. Andrews is om drie redenen belangrijk: sportief als wereldhoofdstad van de golf, wetenschappelijk door de oudste universiteit van Schotland en religieus als voormalig kerkelijk middelpunt. De kathedraal was in gebruik vanaf 1158 tot

1560, toen het gebouw na de Reformatie werd geruïneerd. Het grootste deel van het terrein, dat aan de Noordzee grenst, is nu in gebruik als begraafplaats; in delen van de kloosterruïne is een funerair museum ondergebracht.

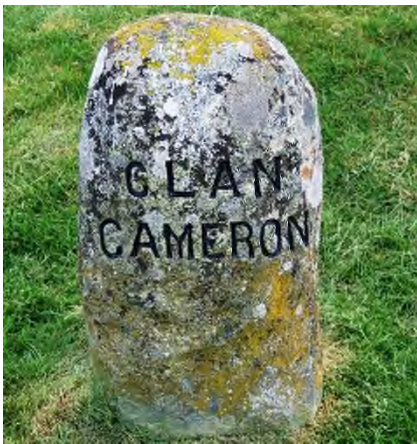

SCOTTISH HIGHLANDS

Culloden

De Schotse Hooglanden is het gebied van kilts, whisky, doedelzakken en Schotse clans. Het verhaal van de macht van de clans eindigde dramatisch in de Slag van Culloden in 1746, tevens de

laatste veldslag in Groot-Brittannië. De clans werden door Britse regeringstroepen vernederend verslagen. Op het slagveld staan op massagraven de namen van de clans vermeld.

Inverness

Inverness ligt aan het Loch Ness, bekend vanwege het Monster van Loch Ness, 'Nessie'. In de stad ligt bij de Old High Church een Kirkyard en

ten zuidwesten van de stad werd in 1864 de Tomnahurich Cemetery geopend, gelegen op en tegen een heuvel.

Old High Saint Stephen's Kirkyard

Tomnahurich Cemetery

WESTKUST VAN SCHOTLAND

Iona

Aan de westkust van Schotland, gelegen aan de Atlantische Oceaan, zijn middeleeuwse funeraire bezienswaardigheden te bezoeken op het eilandje Iona en in het dorp Kilmartin.

Iona, een eilandje voor de zuidwestelijke punt van het eiland Mull, heeft politiek en religieus een belangrijke rol gespeeld in de Schotse geschiedenis. De Ierse missionaris Columba (521-

597) bekeerde vanuit het klooster Schotland en Noord-Engeland tot het christendom.

Begraafplaats **Reilig Odhráin** was van 858-1063 de koninklijke begraafplaats van 48 Schotse, 8 Noorse en 4 Ierse koningen. Ook bij de **Nunnery** (13^e eeuw) is een begraafplaats en het **Infirmary Museum** (in de Abbey) heeft een verzameling vroegchristelijke grafstenen.

Reilig Odhráin

Celtic High Crosses

Nunnery Churchyard

Infirmary Museum

Kilmartin Church & Graveyard

Rond het dorp Kilmartin bevinden zich 150 pre-historische *standing stones*, steencirkels en graf-

heuvels, in de kerk en op het kerkhof van het dorp liggen veel middeleeuwse graftekens.

Kilmartin Graveyard

'museum'

Poltalloch enclosure (14^e-15^e eeuw)

OVERIG SCHOTLAND

Dunkeld

Centraal in Schotland ligt de oude stad Dunkeld, waar zowel de kathedraal uit 1260, deels ruïne met kerkhof en deels nog in gebruik als kerk, als

het Parish Kirkyard tot de presbyteriaanse Schotse Kerk behoren en het St. Mary's Churchyard tot de episcopale Anglicaanse Kerk.

'stof en schaduw zijn wij'

Dunkeld Cathedral

'de dood is de poort naar het leven'

Lockerbie - Drysdale Cemetery

Het dorp Lockerbie in het zuidwesten van Schotland is wereldbekend. Daar stortte op 21 december 1988 vlucht 103 van Pan Am neer na een terroristische aanslag, waarbij alle 259 inzittenden en 11 mensen op de grond omkwamen, in

de leeftijd van 2 maanden tot 84 jaar en van 21 nationaliteiten. Op de Dryfesdale Cemetery worden alle slachtoffers in een *Garden of Remembrance* herdacht met een gezamenlijk monument en met veel individuele monumenten.

NB. Meer info over funerair Schotland in de digitale reisgids **GO TO GRASS** (zie Publicaties-reisgidsen).